PREPORUKA • Pše: ANTE NENADIĆ • 17.04.2024.
NIKOLINA BORČIĆ • KNJIGE KONTRA MAINSTREAMA • KOMUNIKACIJA • POLITIKA • JEZIK

Nikolina Borčić : Vrag je u detalju

Preporuči članak
Like 1

Nikolina Borčić: Vrag je u detalju

U zadnje vrijeme nebrojeno mnogo puta smo u medijima mogli čitati i slušati o „superizbornoj" 2024. godini. Građane koji imaju namjeru sudjelovati u toj demokratskoj proceduri čeka prava poslastica, čak tri izbora, za Europski parlament, za Hrvatski sabor i pred kraj godine za predsjedničke tron. Pravo je stoga vrijeme za političke teme, a možda i za reevaluaciju potke suvremenog društva za koju se čini da zarasta u paučinu pod svom silom promjena koje se u društvu zbivaju. U tom duhu je potkraj prošle godine, čini se prigodno, a u svakom slušaju pravovremeno, izdana knjiga "Vrag je u detalju: Diskurs i imidž u politici" (TIM press, 2023.) autorice **Nikoline Borčić**, profesorice na Sveučilištu VERN.

Radi se o ukoričenoj znanstvenoj analizi danas možda i najvažnijih aspekata političkog zbivanja, komunikacije, „jezičnog ponašanja" i imidža koji iz njih proizlazi. Stoga je fokus na politolingvistici, u nas i dalje vrlo „strano" disciplini (termin dolazi iz njemačkog govornog područja) čiji su predmeti politički tekst, jezik i diskurs. Knjiga je strukturirana školnički, prva dva poglavlja su ekspozicijska i eksplanatorna pa se tiču više teorije, terminologije i metodološke ekspozicije dok je treće poglavlje posvećeno primjeni analitičkog aparata na „živim" primjerima jezičnog ponašanja političara.

Moć jezika u političkoj sferi

Vrag je u detalju
Borčić Nikolina

Početna premisa je izvanredna: jezik je oblikotvorno načelo svijeta, a u obliku teksta u političkom diskursu omogućuje manipulaciju svjetonazora. Na stranu nabrajanje puste terminologije u svrhu preciziranja značenja, što je u humanističkim i društvenim znanostima jalov posao, problemska osnova ove knjige pogađa u samu srž naše postojanja, onog dijela koji se tiče jezika i njegove apsolutne moći u organizaciji, percepciji i doživljaju stvarnosti. Sva je sreća da Borčić od samog početka za sobom ostavlja nit pomoću koje se možemo izvući iz bezizlazne prašume teorije i termina i to u obliku spasonosnih primjera koji idejne premise iznose na svjetlo dana. Pokazat će recimo na koji način **Milanović**, **Putin**, nacisti, **Sanader** ili **Bačić** poput kakvih demijurga svojim jezikom rekreiraju svijet. Autoritet njihovih pozicija osiguran im je moć definiranja značenja koja se obnavlja prvenstveno kroz jezik, primjecuje autorica, razlučitim modalitetima poput komunikacijskih strategija ili prevladavajućih konceptualnih metafora.

Jedan od modaliteta (načina) upravljanja značenjem je posebno zanimljiv, a to je laž koja se u političkom diskursu pojavljuje češće u onome manje destruktivnom obliku, kao jedna vrst prešućivanja i ispuštanja informacija ili jednostrano pogleda na stvari, a ne čistog fabriciranja činjenica. Međutim, uzimajući u obzir navedeno svakako se čini da u političkom diskursu, možda i više nego u ostalim područjima ljudske djelatnosti vrijedi ona: „ako dovoljno puta ponovimo laž, ona postaje istina". Zato je hvalevrijedna autorčina namjera raščlambe elemenata sadržaja javne komunikacije, ipak se radi o vrlo osjetljivom području koje se izravno tiče naše dobrobiti i budućnosti. No, tiče li se uistinu? Svijest o važnosti politike opada. Sve više je onih koji su za nju ili nezainteresirani ili ju doživljavaju prema pretpostavkama nekih načela savšim drukčijih od uobičajenih.

Politika koja se dotjeruje i igra

U drugom poglavlju autorica se ovvrće na imidž kao centralni činitelj političkog identiteta koji je također umnogome ovisan, ali ne isključivo, o jezičnom ponašanju. Borčić s pravom tvrdi, jer ma koliko god naglašavali važnost jezika u oblikovanju stvarnosti nešto se pita i naša osjetila, da političari svoj imidž oblikuju multimodalno, dakle akustički, vizualno i retorički što se ogleda u pomno planiranim javnim nastupima koji na trenutke izgledaju u potpunosti režirano. Fascinantno je koliko se malo pozornosti pridaje sadržaju i rezultatima političkog djelovanja za što razlog dijelom treba tražiti i u prirodi suvremene medijske komunikacije. Stavljanjem u fokus „kandalozniht" i snažnih izjava, često i *ad hominem* argumenata suvremeni mediji razokrivaju svoju usmjerenost prema kvantiteti, nasuprot kvaliteti koju bi hipotetski trebale činiti cjelovitost, pluriperspektivnost i neutralnost u prenošenju informacija. Bitnije je imati što više „klikova" i potencijalno generirati što veći profit čineći sadržaj zabavnim, šokantnim, cjepkati ga i slagati u mozaik koji je poput kakve abominacije raspirivati duhove javnosti koja žudi za ekscesom po cijenu pretpostavljene objektivnosti.

Radi se ipak o dobro dokumentiranom fenomenu za koji je skovan i termin *infotainment*, a nešto slično, navodi Borčić, dogada se i u politici. I političko djelovanje ima se potrebu prekrivati velom zabave, i politika mora biti šarena, ekspozivna i spektakularna. Međutim, moguće je tvrditi da puno razumijevanje nikada nije ni bilo cilj prenošenja političkih poruka. *Politainment* zato nije isključivo rezultat transformacije medijskog diskursa u razdoblju kasnog kapitalizma i društvenih medija nego je dijelom svakako omogućen i onom vjekovnom ljubavi između politike i uljeravanja, politike i ako hoćete „maslanja" u svrhu prizemne potrebe za zauzimanjem pozicije moći. Suvremeni društveni mediji, primjecuje autorica, zapravo su prikladne platforme za „personalizaciju" imidža u svrhu približavanja političkog aktera potencijalnim biračima tj. običnim ljudima. Svima je sad na pameti Plenkovićev tik-tok ili Milanovićev osebujni idiolekt, ispunjen frazemima, dijalektizmima i žargonizmima, a nekoć je bio Bandićev ili Sanaderov komunikacijski stil.

Borčić će sve navedene uvesti u područje analize, uz prikladnu posvetu i „velikim igračima" poput **Margaret Thatcher**, ali i neodvojivim parnjacima **Angeli Merkel** i **Olafu Scholzu**, **Donaldu Trumpu** i **Joeu Bidenu**. Autorica ruhno zabvaća još jednu veliku enigmu, onu odnosa između mladosti i politike. Premda se nikad nisu osobito voljeli danas je više no ikad jasna indiferencija mladih prema politici, dijelom zbog trivijalizacije političkog sadržaja, a možda tom logikom i devalvacije pri čemu mu se oduzima posebnost i smješta ga se u istu ravan s tabloidnim sadržajem. A što ako mladi politiku neće jer ih suvremeni mediji, napose internet i društvene mreže, uvjetno rečeno distanciraju od lokalnog koje je zapravo temeljni prostor odvijanja državne politike? To je pitanje za neko drugo vrijeme.

Prekobrojne teorije i tipologije?

Od prekobrojnih teorija i tipologija, umetanih do mjere prave inflacije, mnogi će prema kraju knjige osjetiti zamor, pa čak i usiljenost i izvještačenost. No, nepromišljeno bi bilo čitavu odgovornost za to svaliti na autoricu s obzirom na to progovara iz polja dvija vrlo mladih (20. stoljeće) disciplina, komunikacijske i politolingvistike, koje očito nisu uspjele usustaviti svoje okvire koje čine terminologija, teorijski kanon i metodologija. Mlade discipline u tom smislu „lutaju" i često ih karakterizira inflatorna produkcija teorija i tipologija, sve dok se ne nađu u prostoru smiraja i sigurnosti koji proizlazi iz kanonizacije i odabira tako reći kraljevnice čitavog područja.

Pitanje je mogu li uvjetno rečeno nove discipline danas uopće doseći tu vrstu zrelosti s obzirom na to da je u humanističkim i društvenim znanostima klima takva da se odbija od neupitnih kanona i autoriteta i neprestano sumnja, propituje i problematizira čak i svoje temelje. Zato ovakvo „impregniranje" teksta možda i nije toliko rezultat svjesnog odabira autorice koliko nekakvog nesvjesnog refleksa koji u pozadini radi za potrebe zadovoljenja kriterija „znanstvenosti" discipline makar to značilo da redi, cjepka i lomi stvarnost i ondje gdje treba i ondje gdje ne treba, a sve u svrhu dosezanja idealne pozicije egzaktnosti (neosporne istine), stalno izmičuće poput Kairosova pramena.

Naići ćemo tu na raznorazne „teorije brendiranja", „teorije upravljanja dojmom", podjele na maksime, jezične strategije i tipologije master-mitova koji su u stvari samo odjeci strukturalističkih izvedenih motiva u ruhu jungovskih arhetipova. Jasna je autorčina namjera pisanja ozbiljnog, savjesnog i čestitog znanstvenog rada, no u ovom slučaju za reče može postati pogubna s obzirom da atraktivna naslovnica, naslov i najava obećavaju propusnost i prijemčivost ovoga teksta i tako usmjeravaju očekivanja.

Isto vrijedi i za referiranje, određeno čisto, po akademskom modelu koji je eto danas nažalost takav da bezrezervno favorizira abnormalno veliku širinu naušttrb snažnije usredotočenosti na manji broj izvora. Slobodoumniji i leberniji pristup obradi teme vjerojatno bi ublažio posljedice poprilično krute primjene analitičkog „alata" na vrlo zanimljivim i oštroumno izvedenim primjerima.

Naravno, ove primjedbe vrijede samo ako je istraživanje postalo javni događaj, što ovdje i jest slučaj. Stoga postulati znanstvenog rada ovdje padaju u drugi plan, javnosti se oni ne tiču, a oblikovanju teksta bi se trebalo pristupiti opreznije i detiktanije, s drukčijim osjećajem za novo čitateljstvo. Nema sporа da je ovo knjiga o vrlo važnoj temi, moći jezika i predstavljanja u politici i svakako će znatiželjnike, ako uspiju utvrditi autoričinu nit (knjiga je sastavljena od raznovremenih tekstova i radova), potaknuti na veću suzdržanost i refleksiju o jeziku u političkoj komunikaciji. Jezik je onaj koji zavodi, koji stvara i koji svoju pravu moć krije u finim nijansama i detaljima, sitnicama koje život znače.

NIKOLINA BORČIĆ
Vrag je u detalju : Diskurs i imidž u politici

TIM press 11/2024.
144 str., meki uvez
ISBN 9789533690346

Znanstvena analiza javne komunikacije s pomoću pristupa koji se temelji na međuodnosu komunikološke i lingvističke teorije uz prikaz praktičnih istraživanja imidža javnih osoba i relevantnih tema glavne su odlike knjige 'Vrag je u detalju, Diskurs i imidž u politici'. Autorica Nikolina Borčić u pet poglavlja daje teorijski okvir i primjere uporabe jezičnih obrazaca, komunikacijskih strategija te političkih strateških okvira s naglaskom na politolingvističku perspektivu.

– POVEZANI SADRŽAJ –

PREPORUKA • 05.04.2024.
Davor Šalat : Hrvatske pjesničke prakse od 2000. do 2010.

KRITIKA • 07.03.2024.
Tin Lemac : Slika, refleksija, znak

KRITIKA • 21.02.2024.
Hertha Pauli : Pukotina vremena prolazi kroz moje srce

– PRETRAŽI SVE ČLANKE –
Upiši pojam

Sva prava pridržana © MV Info d.o.o. 2024. • Kriv je Fikziv